
EDIFICIUL COMUNITATEA HÂRBOVĂȚ A SURORILOR DE CARITATE DIN CHIȘINĂU (sf. sec. XIX - înc. sec. XX) – IMAGINE ȘI ISTORIE

Ana Grițco

Patrimoniul cultural și istoric al orașului Chișinău îl constituie monumentele istorice și de artă. Multe dintre acestea au luat forma cărții poștale ilustrate (vedere), care a devenit o sursă informativă cu un rol de prim plan, iar autorul imaginii de corespondent „pe teren”, care transmite publicului imaginea încărcată cu autenticitate. În acest context se înscriu și cele trei vederi cu imaginea clădirii *Comunitatea Hârbovăț a surorilor de caritate din Chișinău*, amplasată la intersecția străzilor Sinadino și Fântânilor¹. Sunt imagini de epocă, cea mai timpurie fiind editată până la 1917 de *Magazinul de carte și papetărie al lui G. Șeinberg* din Chișinău; celelalte două cărți poștale au fost editate în perioada interbelică, având același clișeu, deosebindu-se doar prin legendă². Articolul este scris în continuitatea valorificării patrimoniului cartofilic muzeal și se dorește o contribuție la istoricul edificiului, dar și al activității Comunității.

Este una din puținele clădiri de epocă care s-a păstrat, parțial, sub aspect arhitectonic și funcțional, construită între anii 1907-1912 la inițiativa Societății Crucea Roșie din Basarabia³.

Societatea Crucea Roșie din Basarabia își are începuturile din timpul războiului româno-rusoturc din 1877-1878, când un Comitet de Doamne din înalta societate a Chișinăului, sub președinția Mariei Șebeko (1839-1905), soția guvernatorului N.I. Șebeko (1834-1904), guvernator al Basarabiei între anii 1871-1879, activează în două spitale din Chișinău, ajutând răniții de pe front, aceste spitale fiind amplasate în incinta hotelului *Suisse* și respectiv, în localul Gimnaziului nr. 1 de băieți.

După terminarea războiului, activitatea Crucii Roșii a fost mai modestă, până la începutul războiului ruso-japonez din 1904-1905, când principesa Sofia Urusova, soția guvernatorului Basarabiei în anii 1903-1904, cneazul S.D. Urusov (1862-

1. Carte poștală ilustrată *Chișinău. Comunitatea Hârbovăț*, înc. sec. XX. Editura *Magazinul de carte și papetărie G.B. Șeinberg și fiul*, Chișinău. Imagine alb-negru; necirculată.

1937), restabilește Comitetul de Doamne din elita Chișinăului, obținând aprobarea înființării filialei Societății Crucea Roșie din Basarabia. Un detașament de medici și surori de caritate din Basarabia pleacă în Manciuria pentru ajutorarea răniților și bolnavilor de pe front.

Crucea Roșie din Chișinău a luat parte activă și în timpul Primului Război Mondial, când, în anii 1914-1916, pe lângă spital, a funcționat o școală de pregătire a surorilor de caritate, școală ce a avut două promoții. Până la 1918 un rol activ în cadrul filialei l-au jucat doamnele E. Cerchez și Iu. Siminel, preotul Mihail Ceachir, Pantelimon Sinadino, dr. Toma Ciorbă, boierii Leonard, Semigradov, Hertza etc.

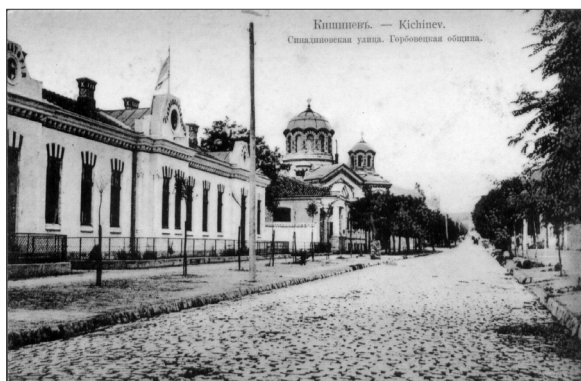
Societatea Crucea Roșie din Basarabia și-a desfășurat activitatea nu numai în timpul conflagrațiilor, aceasta canalizându-și activitatea și în viața socială, acordând ajutor în diverse domenii. De exemplu, într-o scrisoare adresată administrației orașenești, Societatea vine cu propunerea de a reține 1% din salariul angajaților în ajutorarea țărănilor înfometate din regiunile afectate de secetă din imperiu (БЖ 1907a).

După 1918 Crucea Roșie din Chișinău devine filială a Crucii Roșii din București, având-o în frunte

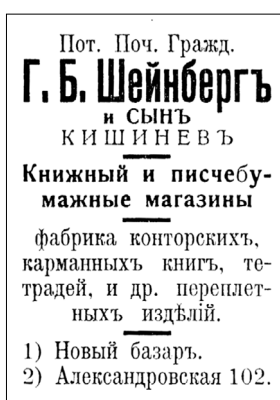
¹ Azi străzile Vlaicu Pârcălab și Veronica Micle.

² MNAIM, FB-20974-22; FB-24563-47, 78.

³ O altă clădire, care s-a păstrat sub aspect arhitectonic și funcțional, este Primăria Municipiului Chișinău.

2. Carte poștală ilustrată Chișinău. Strada Sinadinovskaia. Comunitatea Hârbovăț. Imagine color; circulată în anul 1909.

3. Casetă publicitară a Magazinului de carte și papetărie G.B. Șeinberg și fiul din Chișinău, publicată (Наше объединение 1911, 33).

dedica activității de caritate și asistență socială. De numele ei este legată activitatea filialei Crucii Roșii din Basarabia, despre activitatea căreia s-a raportat în cadrul Adunării generale, care și-a ținut lucrările la 13 ianuarie 1942 în incinta clădirii Jokey Club din Chișinău⁵ (Monitorul 1942, 14). Pentru activitatea ei neobosită pe acest tărâm, M. Pelivan a fost decorată cu „Meritul sanitar”, clasa I, „Răsplata Muncii”, „Coroana României” în grad de cavaler (Scurtu 2010, 152).

O pagină aparte în istoria Crucii Roșii din Basarabia țaristă a înscris-o Natalia Haruzin, născută Natalia Wilhelm fon der Hoven (1868-1943), soția guvernatorului Basarabiei în anii 1904-1908, A.N. Haruzin (1864-1932), fiul unui negustor din

Moscova, unul din puținii guvernatori inteligenți, culti și energici pe care i-a avut Basarabia sub dominație țaristă. Soții Haruzin au desfășurat în Basarabia o activitate deosebită, manifestată prin simplitate, toleranță și comunicativitate. Din inițiativa Nataliei Haruzin a fost înființată Comunitatea surorilor de caritate Hârbovăț pe lângă Crucea Roșie din Basarabia și „Azilul Olga”, prezentând cu vrednicie instituțiile în fruntea cărora o pusese situația de soție a guvernatorului.

Fondată în anul 1905, Comunitatea primește din partea Primăriei un teren pentru un nou edificiu la intersecția străzilor Sinadino și Fântânilor, cu o suprafață de 858,48 stânjeni pătrați, pe care se aflau case vechi ce aparțineau mănăstirii Sf. Mormânt. După demolarea acestora, s-a început construcția clădirilor din piatră sub formă de ambulatoriu. Festivitatea de punere a pietrei de temelie a noului edificiu a avut loc la 20 mai 1907 (БЖ 1907b, 3). Noul complex includea trei clădiri cu două etaje și cinci clădiri cu un etaj, unul din autorii proiectului fiind arhitectul gubernial A.M. Asvadurov (1859-1930). Originar din orașul Akkerman, dintr-o familie de comercianți, A. Asvadurov absolvește Institutul de inginerie civilă pe lângă curtea imperială din Petersburg, apoi se întoarce în orașul natal în calitate de arhitect al orașului. În anul 1902 este numit inginer în Comisia de construcții din cadrul Administrației guberniale din Basarabia. În afară de clădirea Comunității Hârbovăț a surorilor de caritate, A. Asvadurov este autorul proiectului capelei bisericii din Cimitirul Central. În 1918 este numit director al Secției de Construcții din cadrul Ministerului de Interne, iar din 1920 activează în calitate de arhitect al orașului Chișinău.

Cel de-al doilea etaj a fost proiectat de inginerul basarabean M. Cecherul-Cuș (1865-1917), născut în județul Orhei, într-o familie de nobili ereditari. Își face studiile la Liceul Real din Chișinău, apoi la Institutul Tehnologic din Harkov, fiind de profesie inginer-chimist. Se întoarce la Chișinău și deschide primul birou de construcție. Până în anul 1898 deține funcția de arhitect al orașului, lăsându-și amprenta pe edificiile Spitalului Militar, construit în anul 1905⁶, cel al Băncii Nobilimii și Țărănimii⁷ (Colesnic 2011, 45-46).

⁴ Azi Liceul ucrainean „M. Koțiubinski”, str. Armenească.

⁵ Fostul Club al Nobilimii.

⁶ Azi blocul central al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”.

⁷ Azi Sala cu Orgă.

Interiorul clădirii a fost structurat după modelul englez la sugestia medicului basarabean Toma Ciorbă (1864-1936), numit și „ctitor al medicinei basarabene”. S-a născut în orașul Chișinău în familia unui militar. Primele studii le face la o școală primară, ulterior urmând Liceul nr. 1 de băieți din Chișinău. Urmează facultatea de medicină, pe care o finisează în anul 1893, după care se întoarce în Basarabia. În anul 1896 este numit șef al Spitalului de copii care urma să fie construit pe str. Alexandrovscia⁸, spital care mai târziu a fost transformat în Spital de boli infecțioase, în fruntea căruia a stat până în anul 1932.

Ansamblul arhitectonic al Comunității Hârbovăț a surorilor de caritate a parcurs câteva etape de edificare. La 14 noiembrie 1907, orele 14.00, a avut loc procesiunea oficială de sfințire a unui bloc din viitorul ansamblu și a fost luată ca protectoare Icoana cu chipul Maicii Domnului de la Hârbovăț, de unde și denumirea Comunității. Icoana este cunoscută de la sfârșitul sec. al XVIII-lea, când a fost adusă în Basarabia de colonelul Nicolae Albaduev. După moartea acestuia, în timpul războiului româno-ruso-turc din 1877-1878, mama lui donează această icoană Sfintei Mănăstiri de la Hârbovăț. Supraviețuind în trei incendii și având un efect miraculos în urma rugăciunilor, aceasta, printr-un ucaz al Sf. Sinod din 1859, a fost recunoscută ca Icoană făcătoare de minuni (Слава 1907, 80-82).

La ceremonie a participat guvernatorul Basarabiei A. Haruzin cu soția, unde au fost întâmpinați de membrii Comisiei de construcție, compusă din medicul-șef al Comunității N. Sergeev, inginerul A. Asvadurov, medicul T. Ciorbă, alte personalități locale precum Iu. Levinschi, A. Sinadino, A. Kogan etc. Serviciul divin a fost oficiat de episcopul Nicodim și preoții M. Ceachir, M. Berezovschi, M. Butuc. În cuvântul de salut au fost aduse mulțumiri aparte medicului Toma Ciorbă, care a contribuit enorm la evoluția Comunității pe când aceasta activa în clădirile vechi, oferind servicii medicale la peste 800 persoane. Medicul N. Sergeev a făcut o excursie prin clădire care includea parterul, separat în trei părți, constituind 23 de odăi; în prima parte era amplasată farmacia și ambulatorul, în cea de-a doua, complet izolată, era secția de sterilizare, de pansamente și sala de operații, iar în cea de-a treia parte era un salon

⁸ Azi bd. Ștefan cel Mare și Sfânt.

4. Carte poștală ilustrată *Chișinău. Spitalul Regina Maria*. Editată în perioada interbelică. Imagine alb-negru; necirculată.

5. Casetă publicitară a *Spitalului Regina Maria*, amplasat în incinta Comunității Hârbovăț, publicată (Anuarul 1940, 111).

pentru zece paturi. Lucrările de construcție au costat aproximativ 20 mii ruble (БЖ 1907с, 3).

Pe parcurs a fost construit un cămin pentru surorile de caritate, după proiectul lui A. Asvadurov, prezentat Comisiei de construcție la 24 septembrie 1909, protocolul nr. 110, și aprobat de Administrația Gubernială⁹. Evenimentul legat de punerea pietrei de temelie a fost o sărbătoare, la care au participat oficialități locale, invitați de onoare. A fost citită telegrama de binecuvântare, expediată de împărăteasa Maria Feodorovna. Evenimentul a fost imortalizat de fotografii Zingher. Căminul urma să aibă două nivele cu fața spre str. Sinadino și stradela Fântânilor. La parter era amplasat apartamentul medicului-șef, constituit din 5 odăi, sala de conferințe și cantina pentru surori. La etaj se afla garderoba, apartamentul cu două odăi al surorii superioare și 16 odăi pentru cele 30 de surori (Дпир 1909а, 2).

⁹ ANRM, F. 6, inv. 1, d. 1592, f. 114.

Către 1 decembrie 1909 era preconizată finisarea construcției ambulatoriului și a unui salon pentru șase paturi, precum și fațada clădirii, după proiectul lui M. Cecherul-Cuș (БЖ 1909, 3). Conform protocolului nr. 28 din 2 aprilie 1910, Comisia aprobă construcția nivelului doi al spitalului de pe lângă Comunitate¹⁰.

Lucrările de construcții au durat până în anul 1912, noul edificiu medico-caritabil evoluând, de la un staționar cu zece paturi și un ambulator, la 40 de paturi permanente și 250 consultații zilnice (gratis), cu un personal bine instruit și cu cabinete bine dotate.

În ianuarie 1915, ansamblul arhitectonic al Comunității Hârbovăț a surorilor de caritate includea: clădirea cu două niveluri a spitalului, acoperită cu țiglă de Marsilia, clădirea administrativă cu două niveluri a Comunității, două foioșoare (unul cu un nivel, altul cu două niveluri), cu acoperișuri din țiglă, o magazie, o ghetărie, un beci cu pavilion deasupra, un grilaj cu porți de fier, un cabinet pentru examen radiologic (Chișinău 1997, 201).

Construcția edificiului a solicitat mijloace bănești importante, acestea fiind alocate de Crucea Roșie, de administrația centrală, susținuți și de cea locală. Președinta Comitetului Doamnelor din cadrul Crucii Roșii din Chișinău, M. Haruzin, expediază o adresă Dumei orașenești, prin care solicită să fie transferate cele zece mii de ruble, oferite Crucii Roșii în anul 1904 (БЖ 1907d, 3). În anul 1908, M. Haruzin expediază o adresă către Administrația Zemstvei din Bender, prin care solicită o indemnizație anuală pentru susținerea activității Comunității, în special în extinderea spațiului și completarea cadrelor medicale, deoarece „fluxul de bolnavi, care se adresează după consultații, nu poate fi servit, din lipsă de cadre și spațiu”¹¹.

Comunitatea s-a bucurat și de susținerea societății civile. În noiembrie 1907, la sugestia Mariei Haruzin, a fost organizată o loterie orașenească, unde au fost colectate sume de bani, obiecte de preț, obiecte de uz cotidian, produse alimentare (БЖ 1907e, 3).

Presa timpului inserează numeroase apeluri de ajutorare a Comunității Hârbovăț a surorilor de caritate. În ziarul „Drug” din 2.09.1909 contesa V.P. Kankrina, soția guvernatorului Basarabiei

între anii 1908-1912 I.V. Kankrin, lansează un apel către locuitorii Chișinăului de a face donații. Astfel, la 30 septembrie 1909 a fost organizat un concert pentru susținerea surorilor de caritate din cadrul Comunității, deoarece ele nu erau remunerate (Дыр 1909b, 3), iar teatrul „Expres” a donat veniturile de la patru prezentări din zilele de 16, 17, 18 și 19 noiembrie 1909 (Дыр 1909c, 1).

Amplasată în inima Chișinăului, Comunitatea surorilor de caritate devenise un centru important de recuperare a sănătății, de serviciile cărora se foloseau atât orașenii cât și cei din provincie. Servicii oferite la prețuri modice, specialiști calificați, cabinete dotate – acestea sunt calificativele inserate în presa timpului, pe paginile cărora apăreau diverse informații despre mersul construcțiilor, serviciile oferite de Comunitate. Astfel, ziarul *Бессарабская Жизнь* din 11 ianuarie 1907 inserează un aviz cu privire la serviciile oferite de ambulatorul de pe lângă Comunitatea Hârbovăț a surorilor de caritate: „În zilele de joi oferă consultații medicii specialiști – dr. Z. Zotos, în orele 10.00-11.00 – chirurgie și boli de urechi; dr. M. Halafov, între orele 12.00 și 13.00 – boli interne; dr. Z. Katranova – stomatologie. Costul – 30 copeici. Medicul-șef N. Sergheev, sora superioară M. Vjazemskaja”.

„Începând cu 1.01.1912 pe lângă Comunitatea surorilor de caritate Hârbovăț a Crucii Roșii este organizată garda nocturnă cu plată, asigurată de medici, între orele 22.00 și 8.00” – anunța ziarul *Новое Время*, nr. 14, din martie 1912.

Actul de caritate era o formă nu mai puțin importantă în activitatea instituției. Iată de ce în timpul Primului Război Balcanic (1912), protoiereul M. Ceachir, membru al Consiliului de tutelă al Comunității Hârbovăț, inițiază un șir de colecte pentru susținerea militarilor de pe front¹².

În legătură cu evenimentele din anul 1918 spitalul de companie al Comunității a fost evacuat, iar în iulie 1920 se instalează în or. Vârșat (Banatul Sârbesc). Spitalul, administrat de Radovan Savici Klisir, includea secțiile: chirurgie, ginecologie, oftalmologie, stomatologie, boli interne, diverse laboratoare. Ulterior, o parte din spital a fost evacuat în Crimeea, apoi în Zagreb, iar partea rămasă, ce includea inventar pentru 180 paturi și

¹⁰ ANRM, F. 6, inv. 1, d. 2275, f. 30

¹¹ ANRM, F. 66, inv. 1, d. 10, f. 22.

¹² ANRM, F. 2, inv. 1, d. 9165, f. 127.

personalul medical, a stat la baza spitalului orașenesc din Vârșăț.

După 1918, prin exproprierea averilor închinatelor mănăstirilor de la Sf. Munte, clădirea și terenul au devenit proprietate a Ministerului Domeniului, iar printr-un schimb de proprietăți între Ministerul Domeniului și cel al Sănătății, a revenit acestuia din urmă.

Spitalul includea o clădire principală, cu parter și etaj, modern și solid construit, prevăzut cu încălzire centrală, amenajat „în felul sanatoriilor” cu saloane de 2-4, maximum 6 paturi, cea mai privilegiată secție fiind cea de chirurgie, care avea două săli de operație.

De la instalarea administrației române, spitalul a fost înzestrat din nou, întrucât medicul spitalului Crucii Roșii rusești, plecând în Serbia, a luat toată zestrea spitalului, chiar și robinetele de la instalația de apă. S-a instalat un cabinet Roentgen cu un aparat din cele mai performante pentru acele timpuri, cu instrumente chirurgicale din cele mai moderne.

Spitalul avea o capacitate de 60 paturi. Parterul avea 18 odăi, unde activa secția pentru bărbați, sală de operație, sală de baie, sală de pansamente și o sală de internare. Tot la parter era cabinetul Roentgen, cabinetul medicului-șef și al medicilor secundari.

La etaj era secția pentru femei. Avea același număr de paturi (60), cu ușoare modificări de distribuție, o sală de operație, o sală de sterilizare,

o sală de pansamente, două săli de baie. Tot aici era și biblioteca, care dispunea de cărți de specialitate pentru personalul medical și literatură artistică pentru pacienți, și un mic muzeu al spitalului.

Pacienții internați erau repartizați în trei categorii, I, II, III – toți primind aceleași îngrijiri medicale, deosebirea constând numai în numărul de paturi în salon și calitatea mobilierului.

Alături de clădirea principală era o altă clădire, cu parter și etaj. La parter era locuința medicului-șef, locuința administratorului și cancelaria Spitalului. În perioada țaristă, la parter era un institut al surorilor de caritate. În perioada românească la început a fost un sanatoriu, mai târziu – Spitalul pentru copii „Regina Maria”¹³, ulterior spațiul fiind ocupat de o parte din personalul Spitalului, de farmacie și câteva odăi ce serveau depozit de materiale. În afară de aceste două corpuri, principale, în curtea Spitalului mai erau bucătăria, spălătoria, morga și un mic pavilion pentru bolnavii cu infecții grave și suspecți de boli infecțioase. La etajul acestui corp se găseau locuințele angajaților.

După 1944 în această clădire și-a desfășurat activitatea Direcția Sanatorială nr. 4, ulterior aceasta a fost transformată în Clinica Sanatorială Republicană. Astăzi o parte din clădire găzduiește Policlinica aparatului Guvernului, iar în blocul „central” al clădirii își desfășoară activitatea Consiliul Coordonator al Audiovizualului din Republica Moldova.

Bibliografie

Anuarul 1940: Anuarul Chișinăului (Chișinău 1940).

Călătoria 1920: Călătoria MM.LL. Regelui și Reginei în Bucovina și Basarabia, 15-25 mai 1920 (București 1920).

Chișinău 1997: Chișinău. Enciclopedie (Chișinău 1997).

Colesnic 2011: Iu. Colesnic, Chișinăul în amintire (Chișinău 2011).

Monitorul 1942: Monitorul Municipal, Anul VIII, nr. 2 (Chișinău 1942).

Scurtu 2010: C. Scurtu, Contribuția Armatei Române la realizarea statuii lui Ștefan cel Mare din Chișinău. In: Țara Bârsei, serie nouă, nr. 9 (Brașov 2010).

БЖ 1907a: Бессарабская жизнь, 2.03.1907.

БЖ 1907b: Бессарабская жизнь, 22.05.1907.

БЖ 1907c: Бессарабская жизнь, 9.09.1907.

БЖ 1907d: Бессарабская жизнь, 6.03.1907.

БЖ 1907e: Бессарабская жизнь, 9.11.1907.

¹³ În anul 1920 (19-22 mai) Basarabia a fost vizitată de familia regală: la 19 mai a vizitat orașul Bălți, apoi Chișinăul. Regele Ferdinand și Regina Maria au vizitat un șir de instituții socio-culturale din oraș, inclusiv spitale, orfeline etc. (Călătoria 1920, 40).

БЖ 1909: Бессарабская жизнь, 9.09.1909.

Друг 1909а: Друг, 16.09.1909.

Друг 1909б: Друг, 3.10.1909.

Друг 1909с: Друг, 17.09.1909.

Наше объединение 1911: Наше объединение, II, №26 (Кишинев 1911).

Слава 1907: Слава Богоматери. Сведения о чудотворных и местно чтимых иконах Божей Матери (Москва 1907).

Building of the *Hârbovăț Community of Nurses* in Chișinău (late 19th - early 20th centuries): the image and history

Abstract

Cultural and historical heritage of Chișinău consists of the monuments of history and art. Many of them took the form of an illustrated postcard that has become an important source of information, and author of the picture became a “field” correspondent, who transmitted the public authentic images. Such are the three photographic postcards from the collection of the National Museum of Archaeology and History of Moldova with the image of the building of the *Hârbovăț Community of Nurses* in Chișinău, located at the intersection of Sinadinovskaya and Fontannaya streets (now Vlaicu Pârcălab and Veronica Micle). The earliest of them was released before 1917 by the G. Sheinberg’s Book and Stationery Store in Chișinău; the other two date from the interwar period, bear the same image and differ only in the inscriptions.

This paper is a continuation of the deltiological study of museum collections and addresses the history of the building, as well as the activities of the Community.

This is one of the few buildings of that time, partly preserved in the architecture and functional use. Charitable complex was built in 1907-1912 and includes three two-storey and five one-storey buildings. The author of the project is a provincial architect A. Asvadurov (first floor), the second floor was designed by an engineer M. Chekerul-Kush, and the interior has been arranged for the British model by Bessarabian doctor T. Ciorba. Over the years, this charitable medical institution developed from a ten-bed inpatient to 40 beds, outpatient clinic served about 250 patients a day (for free), and there was a well-trained staff and well-equipped consulting rooms.

After 1918 the building became the property of the Ministry of Health and Social Protection of Romania, and in 1920 there was opened the “Regina Maria” Children’s Hospital, in honor of the visit of the royal family to Chișinău from 19 to 22 May 1920.

The complex was built by the Bessarabian Red Cross Society. The first building was consecrated on May 20, 1907, having received the patronage of the thaumaturgical icon of Our Lady from the Hârbovăț Monastery. At the head of the Community there was the committee of ladies of the Chișinău high society headed by the wives of governors of Bessarabia. A special role in the history of the Community belongs to the wives of governors Urusov, Kharuzin, and Kankrin, who laid the foundation of this medical center. As a branch of the Russian Red Cross Society, the *Hârbovăț Community of Nurses* provided active assistance to the wounded during World War II. From 1914 to 1916 at the hospital there was functioning a school of nursing, which had two issues.

After 1918, the Chișinău Red Cross becomes the branch of the Bucharest Red Cross and was headed by Florica Niță, and then by Maria Pelivan.

After 1944, this building housed the 4th Sanatorium Department 4, and later converted to the Republican Sanatorium Clinic. Today, the part of the building is occupied by the Polyclinic of the Government Apparatus, and the “central” block houses the Coordinating Council for Television and Radio of the Republic of Moldova.

List of Illustrations:

1. Illustrated postcard “ Chișinău. Hârbovăț Community “, early XX century. Released by the Book and Stationery Store G. B. Sheinberg and Son, Chișinău. Black and white image; was not in circulation.
2. Illustrated postcard “ Chișinău. Sinadinovskaya Street. Hârbovăț Community”. Color image, circulated in 1909.
3. Ad unit of the Book and Stationery Store G. B. Sheinberg and Son in Chișinău (Nashe Ob’yedinenie 1911, 33).
4. Illustrated postcard “Chișinău. “Regina Maria” Hospital”. Published in the interwar period. Black and white image, was not in circulation.
5. Advertisement of the “Regina Maria” Hospital located in the building of the Hârbovăț Community (Anuarul 1940, 111),.

Здание Гербовецкой общины сестер милосердия в Кишиневе (конец XIX - начало XX века) – изображение и история

Резюме

Культурно-историческое наследие города Кишинева состоит из памятников истории и искусства. Многие из них приняли форму иллюстрированной почтовой открытки, которая стала в первую очередь источником информации, а автор снимка – «полевым» корреспондентом, запечатлевшим для нас подлинный вид памятника. Таковы три фотооткрытки с изображением здания *Гербовецкой общины сестер милосердия*, расположенного на перекрестке улиц Синадиновской и Фонтанной (ныне Влайку Пыркэлаба и Вероники Микле), хранящиеся в фондах НМАИМ. Самая ранняя из них была выпущена до 1917 года Книжным и писчебумажным магазином Г. Шейнберга (Кишинев), другие две вышли в межвоенный период, с тем же изображением, и отличаются лишь надписями.

Статья является продолжением исследования филокартической коллекции музея и затрагивает вопросы истории здания, а также деятельности общины.

Это одно из немногих зданий того времени, частично сохранившихся в плане архитектуры и функционального использования. Благотворительный комплекс был построен в 1907-1912 гг. и включает три двухэтажных и пять одноэтажных строений. Автором проекта является губернский архитектор А. Асвадуров (первый этаж), второй этаж спроектировал инженер М. Чекеруль-Куш, а интерьер был устроен по английскому образцу бессарабским врачом Т. Чорбой. За годы существования этого лечебно-благотворительного учреждения количество мест в больнице увеличилось с 10 до 40 коек, а амбулатория обслуживала около 250 больных в день (бесплатно); здесь был хорошо подготовленный персонал и прекрасно оборудованные кабинеты.

После 1918 года здание стало собственностью Министерства здравоохранения и социальной защиты Румынии, а с 1920 года здесь открылась Детская больница *Regina Maria*, в честь посещения Кишинева королевской семьей 19-22 мая 1920 года.

Лечебно-благотворительный комплекс был построен бессарабским обществом Красного Креста. Первая постройка была благословлена 20 мая 1907 года чудотворной иконой Божьей Матери из Гербовецкого монастыря. Руководство общиной осуществлял дамский комитет, состоявший из представительниц кишиневского высшего общества и возглавляемый женами бессарабских губернаторов. Особая роль в истории общины принадлежит женам губернаторов Урусова, Харузина и Канкрина, которые стояли у истоков этого медицинского центра. Являясь филиалом Российского общества Красного Креста, *Гербовецкая община сестер милосердия* оказывала активную помощь раненым во время Первой мировой войны. С 1914 по 1916 год при больнице действовала школа по подготовке сестер милосердия, которая имела два выпуска.

После 1918 года Кишиневский Красный Крест становится филиалом Бухарестского Красного Креста, и его возглавляет Флорика Ницэ, а затем Мария Пеливан.

После 1944 года в этом здании разместилось 4-е санаторное управление, позже преобразованное в Республиканскую лечебно-санаторную клинику. Сегодня часть здания занимает Поликлиника аппарата правительства, а в «центральной» блоке находится Координационный совет по телевидению и радиовещанию Республики Молдова.

Список иллюстраций:

1. Иллюстрированная почтовая открытка «Кишинев. Гербовецкая община», нач. XX в. Издана Книжным и писчебумажным магазином Г. Б. Шейнберг и сын (Кишинев). Изображение черно-белое; не была в обращении.
2. Иллюстрированная почтовая открытка «Кишинев. Улица Синадиновская. Гербовецкая община». Цветное изображение; была отправлена в 1909 г.
3. Рекламный блок Книжного и писчебумажного магазина Г. Б. Шейнберг и сын в Кишиневе (Наше объединение 1911, 33).
4. Иллюстрированная почтовая открытка «Кишинев. Больница «Regina Maria». Издана в межвоенный период. Изображение черно-белое; не была в обращении.
5. Реклама Больницы «Regina Maria», размещенной в здании Гербовецкой общины (Anuarul 1940, 111).

15.02.2012

